

Шри

1. Пътуване към Изтока

Индийският граничен кораб – Пътници от безброй раси – Спомени от дните преди войната – Тихият зов на Индия – Бомбай – В търсене на Шри – Послание от един брахмин.

Корабът, който ме отведе до Индия, бе обикновен бял параход от компанията Лойд Трестино. Сега той сигурно лежи някъде на дълбоко на дъното на морето.

По време на пътуването не успях да почувствам покоя, който дотогава винаги бях усещал при вдишването на солта в открито море. В трапезарията и салоните на борда пристигаха всекидневно известия, съдържащи новоизлъчените новини. Всяка дъсчица от ламперия, блестящите бели парапети на палубата и човешките тела вибрираха неспирно и ритмично в грохота на невидимата машина, а всяко сърце потрепваше потайно пред приближаващата го съдба. Хората се скупчваха обезпокоени от известията, които съобщаваха за промени в германските закони, засягащи евреите, за нови въоръжения, или цитираха речите на властниците, които заплашваха с война, или даваха надежда за мир.

Бомбастичните италианци, които пътуваха към Абисиния, поръчваха луксозно сухо италианско вино към ястията си. Жестикულიраха и говореха превъзбудено и самоуверено. Когато корабът напусна Масава, те всички бяха вече изчезнали, оставайки в Африка. В кои ли окопи сред храсталаците на пустинните планини се белеят техните кости сега? В кой ли затворнически лагер са загинали? Колко ли от тях са преживели войната и хаоса, който последва?

Мълчаливият еврейски музикант от Унгария, който искаше да избяга от терора, заплашващ родината му, се чувстваше сигурен заради договора в чантата му, ангажиращ го да свири в Пенанг на Малайския полуостров, – какво ли се случи и с него?

Паметта ми се рее сред множеството от хора на този голям кораб. Електрическите вентилатори бръмчаха продължително и с пълна сила. Със свистящ звук въздухът се впръскваше в задушните кабинни през отворите на белия таван. Напразно държах главата си навън през отворения прозорец, вдишвайки топлия нощен въздух. Не се чувствах освежен. Точно под мен ръмжеше водата, развълнувана от кила на кораба. Светлината на лампите се отразяваше по прозорците на кабините като пламък, хвърлящ бели отблясъци по пенестите бушувачи вълни. Морето бе черно до хоризонта, където тъмни облаци се скупчваха от север. Изкачих се по вибриращите стъпала на капитанския мостик и

се настаних на една седалка. Нощното небе бдеше над мен с безбройните си звезди. Млечният път изглеждаше странен - дъгата му стигаше почти до повърхността на водата. Тук прекарвах по-приятната част от нощта – на празната палуба, докато корабът бавно си прокарваше път през Индийския океан. Слушах шума на вълните и гледах нагоре към бавно развиделяващото се звездно небе. И се опитвах да преживея отново смутните събития от последните дни във Виена.

Спомних си онази нощ, когато вражески шайки ни заляха, взривявайки всички мостове по Дунава: нападателите замахваха заплашително стиснати юмруци към тъмните стени на къщите и ритмично скандираха в глас, “Смърт за евреите! Смърт за евреите!”. Аз бях там, с жена ми, с майка ми, пред един от многобройните тъмни прозорци, и с безпокойство следях ревящите тълпи; за щастие детето ни – малко момченце в онези дни, вече спеше.

В средата на стаята бе скупчен багажът ми. Сърцето ми биеше лудо: напусках жена си, детето си и майка си. И въпреки това, един глас в мен повтаряше, “Върви! Върви! Ти трябва да отидеш в Индия! Ти трябва да отидеш в Индия!”

И сега, Индийският океан бучеше под носа на кораба, който си прокарваше път през пяната на вълните към Изток. Почивах си дълго на капитанския мостик под топлия бриз и гледах звездите. Отново виждах ясно целта пред себе си – планината на божественото просветление, Кайлаш и в нейното подножие – чистото езеро Мансаровар, езерото на божествения дух. Там, както легендата разказва, Атма (бел.ред. - Душа), истинското Аз, се носи по чистите вълни като лебед, недокосван от страх, омраза или желание.

Електрическите вентилатори спряха и излъчващата се от тях лека хладнина секна. Двигателите на кораба не преставаха да бучат. В прекрасната трапезария на първа класа се настаниха служителите за паспортни проверки. Пътниците се подреждаха около тях в дълги редици. „Какво възнамеряваш да правиш в Индия?“, - попита ме тъмнокожият имиграционен офицер, облечен в бяла униформа, искряща в златно. „Ще уча индийска религия и философия“ – отговорих аз. Провереният ме погледна с недоверие и колебаейки се, подпечата все пак паспорта ми.

Проправяйки си постепенно път към изхода, се озовах за момент зад по-възрастната от двете монахини. „Представям си как се чувствате като бежанец“ – отрони бавно тя. - „Господ да ви е на помощ!“

Бях ли станал бежанец? Възкликнах с изненада. Помислих си, запътил съм се към Кайлаш, свещената планина на откровението. Но планината на откровението бе вече изчезнала зад хоризонта.

Сбогуване с Индия

*Сбогом на затвора – Посещавам Шри в Махабалешвар – Сам в
Бомбай – Гандхи е приветстван от големи тълпи – Синът му пее –
Посещението на Садананда – Получавам посвещение от Свами Бон
– Отплаване за Европа – Летя от Лондон за Швеция –
Отново заедно със семейството ми.*

Когато напуснах лагера, първото посещение, което направих, беше при Шри. Той се бе завърнал горе, в планинските райони на Махабалешвар, където веднъж прекарах едно лято с него. Точно както преди седях в нозете на добрия старец. Той спазваше обета за мълчание, който бе следвал толкова много години. Но всяка сутрин и вечер, когато дълбоко се покланях пред него, погалваше косата ми със слабата си ръка за благословия и нежно ме поглеждаше с детската си, невинна, щастлива усмивка. Рана също беше там. Рана и аз отново бродехме заедно из горите, където прекрасни орхидеи растяха по мъхестите клони на дърветата и където отново и отново човек се изненадваше да види широки долини и клисури в отворените пространства между шумата на дърветата, и понякога дори да зърне далечното море.

От Махабалешвар отпътувах за Бомбай, за да направя корабна резервация до Швеция. Бяха минали повече от осем години, откакто не бях виждал семейството си, и през цялото това време смелата ми съпруга носеше съвсем сама бремето на отговорността. Сега тя почти бе стигнала до края на силите си. Беше написала, „Ела и се погрижи за детето ни.“ В Бомбай се чувствах доста самотен, тъй като обикалях от един правителствен офис в друг и навсякъде трябваше да попълвам дълги въпросници, за да докажа, че пътуването ми беше необходимо. Не само аз, но цели армии, които бяха воювали в Азия, очакваха шанса да се върнат у дома. Садананда беше далеч, той и приятелят му, Свами Бон, бяха заминали за Асам, в най-отдалечения край на Индия, близо до китайската граница. Писах му, за да го уверя, че бих искал да го видя още веднъж. Но от каква полза бяха писмата и телеграмите, когато цяла Индия бе от седмици парализирана от всеобща пощенска стачка. Неизпратени писма и телеграми лежаха на купчини по пода на празните пощенски офиси. Разнасяше се и слух за заплаха от стачка на

железниците. Банкови чиновници, които искаха увеличение на заплатата, разпространяваха печатни листи по улиците, вместо да стоят зад гишетата си. Понякога дълги колони от демонстранти крачеха през града с яркочервени плакати, на които беше изрисуван сърп и чук. Бомбай решително се бе променил през годините, които бяха изминали от деня, когато пристигнах там. Само пискливият хор от гласове при размяната на злато, оставаше същият.

Един ден прочетох във вестника, че Гандхи е пристигнал в Бомбай във връзка с важни политически дела. Същата вечер се качих на един претъпкан автобус и отидох в отдалечения фабричен район, където Махатма живееше и провеждаше ежедневните си молитвени срещи. Няма дворец в цялата страна, който на драго сърце не би посрещнал този стар човек като гост. Но когато посещаваше големи градове, той предпочиташе да отсяда в бедните, пренаселени квартали, сред индийските работници и сред хората без каста, защото се чувстваше техен брат.

Стоях вклинен в тълпата от хора, много от които никога не бяха яли до насита или никога не бяха учили да четат или пишат, или на които никога, или поне до скоро, не бе разрешавано да вършат друга работа, освен най-долната. Много от тях вдигаха децата си, за да могат поне веднъж в живота си да видят Махатма. Милионите бедни индуси не виждаха в Гандхи успешния политик или адвоката. Те го обичаха, защото чувстваха, че той е светец, който бе излязъл на политическата сцена от любов към подписаните хора.

Гандхи седна на издигнатата платформа върху стол, обърнат към събралата се тълпа. Изглеждаше уморен, ръцете му лежаха върху коленете, а очите му бяха затворени. Случи се да бъде онзи ден от седмицата, в който той обичайно пазеше мълчание. Ето защо друг човек прочете краткото му слово. Но когато високоговорителят гръмна, първите думи, които чухме, не бяха тези на Гандхи. За моя изненада мощният резонанс на първите редове от Иша-Упанишад, прокънтя на четвъртият площад, ограден от фабрики. Хиляди години изучаването на езотеричното учение на Ведите е започвало с този Упанишад. Дори Шри спазва това, когато ме обучаваше. Този Упанишад съдържа есенцията на тайните на Ведите, които по-рано на хората без каста в Индия е било стриктно забранено да познават. Сега то се leeше на ритмични вълни над главите на недосегаемите:

„Иша васйам идам сарвам
йат кинча джагатйам джагат...“

Тези редове означават, „Нека цялата вселена и всичко, което се движи в този нетраен свят, бъде обгърнато от Бог, от Божествения Господ...“ Но древният санскрит се отличава с пълнота и богатство, които правят невъзможно редовете да се преведат с краткостта на оригинала. Думите също дават да се разбере, че

никога не трябва да забравяме, че нашият свят е изпълнен с Бог, приел е характера на Бог, обитаван е от Бог и е проникнат от Бог.

Докато стоях сред тълпата от хора, които потреперваха под силата на гръмките думи, си мислех: този стих от Упанишада е като праг. Ако някой овладее значението на този стих, то той може да живее сред света с неговия шум и кавги, без да бъде погълнат от него. Само тогава човек може да пристъпи във вечния път, който започва тук и води напред към царството на Божествената любов.

Гласът на Упанишада заглъхна, тълпата също притихна. Един от синовете на Гандхи започна да пее горе, на платформата. Стихът, който изпя, също ми бе познат. Това беше едно от Имената на Бог, това на Рама, което Садананда и аз често бяхме пяли заедно с щастливите деца на хималайския склон.

Десет пъти, двайсет пъти синът на Гандхи изпя Името Рама. После каза на тълпата, „Пейте с мен!“ В началото срамежливо, но постепенно по-високо и радостно те всички запяха, чистачи на тоалетни, носачи, улични метачи, работници от памучните фабрики и жени, чиято работа беше да стоят полуголи в смесителите на бояджийниците, изцеждайки дълги парчета мокър, боядисан плат. Четиридесет или петдесет хиляди души пееха, и аз с тях. Синът на Гандхи показва на хората с вдигнати ръце как да отбелязват ритъма, пляскайки с ръце. И всички ние пляскахме с ръце и пеехме с пълно гърло:

„Рагхупати Рагхава Раджа Рам
Патита Павана, Сита Рам.“

Изглеждаше така, като че ли те не искаха никога да спрат възторжено да пеят Името Рама, Името на Божествения спасител, който слязъл на земята и издигнал пропадналите.

Мнозина от тези, които пееха, се обръщаха колебливо, може би за първи път, към Бог. Старият мъж, който разказва в мемоарите си че Името Рама го освободило от страха, седеше на платформата и слушаше. Никой не би могъл да предположи тогава, че преди началото на една подобна среща за молитва, един фанатик щеше да простреля Махатма, за да накара да замлъкне гласът, който неуморно настояваше, че човек трябва да обича враговете си.

Гандхи изчезна в колибата, в която живееше. Тълпите шурмуваха автобусите. Осъзнах, че навярно ще трябва да остана където съм и да чакам поне час. Тогава реших да взема един от почти празните автобуси, които ходят далеч в провинцията.

Чувствайки се доста въодушевен, видях как минаваме през грозни предградия, между бараки, фабрики, купчини чакъл, гаражи и хангари. Опитах се да разбера

това, на което ме учеше Шри и което е обяснено в Упанишада, че няма прашина, чиято същност да не е у Бог, и че същността на моето собствено сърце е у Него.

Когато нощта се спусна, слязох от автобуса наслуки и попитах един минувач някак си тревожно дали има рикша или автобус, които да отиват в посоката на моя хостел. Мъжът се изсмя, „Нямате нужда от превоз. Хостелът ви е само на около двеста крачки оттук.” Без да зная, се бях завърнал вкъщи.

В хостела ме чакаше писмо, което ми беше предадено от куриер. Бяха новините, които очаквах. Компанията „Америкън Експрес” ме известяваше, че имам направена резервация за отплаване за един не твърде далечен ден. На следващата сутрин поднових обиколката на различните държавни офиси, вдишах отново специфичния въздух на тези места и попълвах бланки. До вечерта имах всички необходими документи и те бяха подпечатани според изискването: разрешение за напускане на Индия, разрешение за преминаване през Англия, разрешение за влизане в Швеция и т.н. В сърцето си обаче бях леко обезсърчен, че трябва да напусна Индия, която обичах, без да съм видял още веднъж моя приятел Садананда и без да съм получил посвещение.

Обезкуражен и изтощен, се проснах на леглото си в обедната жега, в стая, която споделях с четирима възрастни мъже. Изведнъж ми се стори, че чух гласа на Садананда. Той влезе с бързи крачки, висок и слаб, в светлата си монашеска одежда. Някога в лагера ми бе казал, „Ако наистина се нуждаеш от мен, ще дойда при теб, дори да съм на хиляди километри далеч.” И сега той дойде за моя огромна изненада.

„Ставай, Вамандас – каза той. – Побързай! Времето е ценно. Сложи си най-хубавите дрехи. Свами Бон чака в колата долу.”

„Не можем да останем тук повече от два дни, може би три – обясни Садананда, докато бързахме надолу по дървените стълби на високата къща.

- Дойдохме само за да те видим преди заминаването ти за Европа и Свами Бон ще ти даде святото Име на Бог и индийска молитвена броеница от туласи.”